



adw. Katarzyna Effort-Szczepaniak
adw. Anna Janicka
adw. Katarzyna Piotrowska-Mańko

VADE- ME- CUM MEDIACJI

Najgorsza ugoda jest lepsza niż najlepszy wyrok

AUTORKI

adw. Katarzyna Effort-Szczepaniak

Adwokat, członek Izby Adwokackiej w Łodzi. Mediator i członek Rady Konsultacyjnej Centrum Mediacji przy NRA, stały mediator z listy Sądu Okręgowego w Warszawie, Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie i Sądu Okręgowego w Łodzi.

Jako szkoleniowiec Centrum Mediacji przy NRA prowadzi szkolenia uprawniające do wykonywania zawodu mediatora. Wykładowca z zakresu mediacji gospodarczej w Wyższej Szkole Bankowej w Warszawie.

Autorka jednego z rozdziałów podręcznika Wolters Kluwer „Mediacja w praktyce mediatora i pełnomocnika” pod red. dr Agnieszki Zemke-Góreckiej i Cezarego Roguli. Wice-przewodnicząca Komisji Doskonalenia Zawodowego NRA.

Mediacje prowadzi w szczególności w sprawach gospodarczych, związanych z własnością intelektualną ale także cywilne i rodzinne. Zawód adwokata wykonuje w ramach :2K *Konsorcjum Kancelarii Adwokackich* w Warszawie i Łodzi.

adw. Anna Janicka

Adwokat, mediator i członek Rady Konsultacyjnej Centrum Mediacji przy Naczelnej Radzie Adwokackiej.

Wpisana na listy stałych mediatorów Sądów Okręgowych w Łodzi, Piotrkowie Trybunalskim, Sieradzu i Warszawie Ukończyła studia podyplomowe negocjacje i mediacje biznesowe na Uczelni Łazarskiego w Warszawie oraz studia podyplomowe dla mediatorów z zakresu mediacji w sprawach gospodarczych z elementami wiedzy pozaprawnej na Uniwersytecie Łódzkim Wydział Prawa i Administracji.

Prowadzi mediacje cywilne, gospodarcze, karne-gospodarcze oraz w sprawach dotyczących kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż polska.

adw. Katarzyna Piotrowska-Mańko

Adwokat Izby Łódzkiej – od 2010 r., a mediator – od 2020 r. Stały mediator z listy Prezesa Sądu Okręgowego w Łodzi, Gdańsku, Poznaniu i Warszawie ze specjalizacją – prawo własności intelektualnej i nowych technologii oraz prawo cywilne. Od 2021 r. Członkini Rady Konsultacyjnej Centrum Mediacji przy Naczelnej Radzie Adwokackiej. Absolwentka WPiA w Łodzi, Westfalskiego Uniwersytetu Wilhelma w Münster (studia L. LM.).

Specjalizuje się w prawie własności intelektualnej, mediów i reklamy, prawie zwalczania nieuczciwej konkurencji i własności przemysłowej. Ukończyła studia podyplomowe Prawo Własności Intelektualnej i Mediów na Uniwersytecie Jagiellońskim (2019), „Prawo Nowych Technologii” w Polskiej Akademii Nauk w Warszawie (2020).

Twórczyni i przewodnicząca Komisji Mediów i Komunikacji Społecznej przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Łodzi. Autorka cyklu szkoleń dla dzieci w szkołach podstawowych „Stop mowie nienawiści”.

.....

Wydano na zlecenie: Centrum Mediacji przy Naczelnej Radzie Adwokackiej

Wydanie 1, październik 2021 r.

Wersja elektroniczna.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Cytowania możliwe z podaniem tytułu oraz autorek Vademecum.

SPIS TREŚCI

STR.

- 3** ___ 1. Co to jest mediacja i dlaczego warto?
- 4** ___ 2. Skierowanie sprawy do mediacji (co powinno zawierać)?
- 4** ___ 3. Gdzie szukać mediatora?
- 5** ___ 4. Zgoda na mediacje
- 5** ___ 5. Spotkanie z mediatorem, fazy mediacji i czym się kończy mediacja
- 7** ___ 6. Koszty mediacji
- 9** ___ 7. Protokół z mediacji i zatwierdzenie ugody
- 9** ___ 8. Zatwierdzenie ugody

1.

CO TO JEST MEDIACJA I DLACZEGO WARTO?

Mediacja jest bardzo użytecznym narzędziem do rozwiązywania sporów. Jej podstawowymi zasadami są: dobrowolność, poufność i bezstronność mediatora. Warto również wspomnieć o jej elastycznym odformalizowanym charakterze oraz o szybkości i stosunkowo niskich kosztach. Przeważającą część sporów (cywilnych, rodzinnych, gospodarczych, karnych, administracyjnych) nadaje się do rozwiązania w mediacji. Warto zatem rozważyć skorzystanie z tej metody.

Mediator czyli kompetentna, neutralna i bezstronna osoba pomaga, w całkowicie poufnym procesie, stronom sporu poradzić sobie z konfliktem, zidentyfikować jego sedno, odkryć rzeczywiste interesy i znaleźć sposób jego zakończenia.

Mediacje nazywa się procesem „win to win” – w przypadku zawarcia ugody każda strona coś uzyskuje. Oczywiście również musi zgodzić się na pewne ustępstwa, ale robi to dobrowolnie, z pełnym poczuciem odpowiedzialności za efekt końcowy. Nie jest do niczego przymuszana wyrokiem, który rzadko kiedy uwzględnia faktyczne interesy i potrzeby stron ale bierze na siebie odpowiedzialność za rozwiązanie sporu.

W jakich sprawach?

Mediować można zasadniczo we wszelkich sprawach cywilnych (rodzinnych, spadkowych, ubezpieczeniowych, gospodarczych,

odszkodowawczych, pracowniczych), także w sprawach karnych i administracyjnych. Strony chętnie podejmują mediację w sprawach szczególnie wrażliwych, takich jak sprawy rodzinne, lub w takich, gdzie istotna jest ochrona wizerunku czy renomy firmy. Szczególnie dobrych efektów można spodziewać się po mediacji przed skierowaniem sprawy do sądu albo na początkowym etapie procesu. Skierować sprawę do mediacji może sąd na każdym etapie, czyli również na etapie postępowania przed sądem II instancji

Jak się za to zabrać?

Mediację można podjąć z własnej inicjatywy albo zostać na nią skierowanym przez sąd. Chcąc skorzystać z mediacji zanim spawa trafi np. do sądu, należy skierować do wybranego mediatora lub Centrum Mediacji wnioski o wszczęcie mediacji. Stosowny wniosek można znaleźć na stronie Centrum Mediacji przy Naczelnej Radzie Adwokackiej (<http://centrummediacji.nra.pl/>). Warto mieć na uwadze, iż mediatorzy adwokaci zrzeszeni w Centrum Mediacji przy Naczelnej Radzie Adwokackiej mediują także online, co powoduje, że mediacja może być jeszcze szybsza, tańsza, dostępniejsza, a w szczególności bezpieczna.

2.

SKIEROWANIE SPRAWY DO MEDIACJI (CO POWINNO ZAWIERAĆ)?

W toku sprawy sądowej, sąd może skierować strony postępowania (uczestników) do mediacji. Skierowanie może mieć miejsce na każdym etapie postępowania. Sąd może mediacje sugerować wielokrotnie. Skierowania do mediacji Sąd dokonuje najczęściej z urzędu na posiedzeniu niejawnym. Wówczas pełnomocnicy stron/strony otrzymują stosowne postanowienie o skierowaniu sprawy do mediacji, kontakt do mediatora i zobowiązanie do wypowiedzenia się czy wyrażają zgodę na mediacje. Mediator winien wówczas skontaktować się ze stronami, a po ustaleniu, że obie strony na mediacje się godzą, zorganizować przebieg mediacji. W praktyce, sąd zobowiązuje strony także do wypowiedzenia się, czy wyrażają zgodę na udostępnienie akt mediatorowi, co niewątpliwie może ułatwić i przyspieszyć

całą mediację. Istnieje jednak także pogląd, iż mediator nie musi, a czasem nawet nie powinien znać akt postępowania, a o rodzaju konfliktu powinien dowiedzieć się podczas samego procesu mediacji. Sąd wyznacza także termin zakończenia mediacji, nie dłuższy niż trzy miesiące.

Pamiętajmy – strony nie muszą godzić się na mediatora wskazanego przez Sąd. Mogą wskazać własnego mediatora. W praktyce jednak wskazanie mediatora przez jedną ze stron może być potraktowane jako sugestia. A zatem być może lepiej jednak zdać się na sąd. Jeśli strony nie wskazały osoby mediatora, osobę tę wskazuje Sąd z listy stałych mediatorów prowadzonej przez prezesa Sądu Okręgowego.

3.

GDZIE SZUKAĆ MEDIATORA?

Najlepiej wśród adwokatów-mediatorów, którzy oprócz warsztatu mediacyjnego będą mieli praktykę bycia pełnomocnikiem, co znacznie ułatwi pracę z pełnomocnikami w toku mediacji. Osobę mediatora można przede wszystkim ustalić za pomocą listy stałych mediatorów, która znajduje się na stronie każdego Sądu

Okręgowego. Nadto lista taka jest prowadzona przez Centrum Mediacji przy Naczelnej Radzie Adwokackiej oraz przez właściwy Ośrodek Mediacji przy Okręgowej Radzie Adwokackiej – w Łodzi jest to Adwokackie Centrum Mediacji przy ORA. Na listach znajdują się także specjalizacji mediatorów, co ułatwia wybór.

4.

ZGODA NA MEDIACJE

Mediacja jest **dobrowolna**, nikt nie może zmusić stron do przystąpienia do niej, uczestnictwa w niej, a tym bardziej do **podpisania ugody**. W każdej chwili można zrezygnować z mediacji. Nie trzeba nawet podawać powodu swojej rezygnacji z mediowania. Dobrowolność jest niezbędnym warunkiem podjęcia mediacji jest to świadomie wyrażona zgoda stron na podjęcie mediacji, która powinna być aktualna podczas jej kontynuowania oraz zakończenia.

Zgoda na mediację nie może być *niema*. W przypadku mediacji na podstawie skierowania Sądu strony kierowane są do mediacji zgodnie z art. 183⁸ k.p.c. sąd może skierować strony do mediacji na każdym etapie postępowania. Mediacji nie prowadzi się, jeżeli strona w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia lub doręczenia jej postanowienia kierującego strony do mediacji nie wyraziła zgody na mediację.

Mediację prowadzić można przed wszczęciem postępowania, a za zgodą stron także w toku sprawy. Mediacja może być prowadzona również na podstawie **umowy o mediację**.

5.

SPOTKANIE Z MEDIATOREM, FAZY MEDIACJI I CZYM SIĘ KOŃCZY MEDIACJA

Ważne jest to, że praca mediatora i jego zadanie to nie rozstrzygnięcie sporu, a pogodzenie interesów zważnionych stron. Są różne techniki pracy z mediatorem.

Mediacja rozpoczyna się od decyzji stron i wszczęciu postępowania przez mediatora. Następnie następuje przygotowanie mediacji (tzw. premediacja). Polega ona na tym, że strony wyrażają zgodę na mediację, mediator bada konflikt, czyli diagnozuje, co jest podstawą sporu. Kolejny etap to właściwa sesja mediacyjna, która zawsze powinna

rozpoczynać się od monologu mediatora i przedstawienia i uzgodnienia zasad prowadzenia mediacji.

Etap następny zwykle najbardziej emocjonalna część, a mianowicie prezentowanie stanowisk, która często wiąże się z różnymi technikami negocjacyjnymi np. wentylowaniem emocji.

Następuje zdefiniowanie rzeczywistego źródła konfliktu (zwykle tkwi on w innym miejscu niż roszczenie kierowane do sądu). Mediator powinien ustalić istotę problemu, a zatem czy konflikt jest konfliktem interesów, celów czy wartości. Ta część mediacji w istocie zależy od osoby mediatora. Zwykle jest to wspólne spotkanie mediacyjne, zwane sesją wspólną. Tutaj strony ustalają to co je dzieli, a co łączy – strony definiują punkty, co do których strony są zgodne oraz elementy całkowicie sporne. To ta faza, w której mediator ma za zadanie zmobilizować strony, aby wspólnie poszukały wykorzystując elementy je łączące – rozwiązanie konfliktu.

Często w toku mediacji istnieje konieczność spotkania się mediatora z każdą ze stron osobno. Wówczas informacje uzyskane od jednej strony objęte są całkowitą tajemnicą i nie wolno ich ujawnić przed drugą stroną, chyba że wyrażona została na to zgoda. Ważny jest wtedy zakres tej zgody. Nierzadko bowiem strony wyrażają zgodę na ujawnienie częściowo swojego stanowiska, swojej propozycji (np. wskazują „widelki”, w jakich można negocjować wysokość roszczenia). Spotkania z każdą stroną mają miejsce często w końcowej fazie mediacji, gdy dochodzi do impasu.

Jeśli stronom uda się przy pomocy mediatora wypracować wspólne stanowisko, wówczas spisywana jest ugoda. Zwykle strony, jeśli reprezentują je pełnomocnicy, sami

spisują treść ugody. Mediator czuwa jednak nad jej treścią, albowiem spisana przez strony ugoda – musi być wykonalna.

Mediator zobowiązany jest do złożenia w sądzie protokołu z przebiegu mediacji i informację, czy mediacja zakończyła się zawarciem przez strony ugody czy też nie. W protokole nigdy nie ujawnia się treści rozmów ugodowych. Notatki z mediacji powinny zostać zniszczone.

Ilość faz i sesji w istocie zależy od stron i mediatora. Czas trwania sesji podobnie. Przy czym warto podkreślić, że sesje nie mogą być zbyt długie, tak samo jak całe postępowanie mediacyjne.

Obecnie istnieje możliwość spotkań mediacyjnych za pomocą środków porozumiewania się na odległość, co zdecydowanie przyspiesza i ułatwia prowadzenie mediacji.

Podczas każdej z faz mediacji, strony mogą – jednak nie muszą – występować z pełnomocnikiem. Możliwa jest także praktyka rozmów wyłącznie między pełnomocnikami i mediatorem lub wyłącznie między stronami i mediatorem. Wszystko zależy od sposobu zaproponowanego przez mediatora i od woli stron.

Podczas wszystkich faz mediacji należy pamiętać, że istotą mediacji jest pokazanie stronom, że sformułowane przez nie stanowiska w sprawie mogą nadawać się do pogodzenia, albowiem strony mimo sprzecznych stanowisk merytorycznych łączą potrzeby, cele, oczekiwania i interesy.

W przypadku zakończenia mediacji ugoda, mogą zaistnieć trzy sytuacje:

1. Uгода jest zatwierdzana przez sąd – w tym przypadku rozpoznający sprawę, jeśli mamy do czynienia z mediacją ze skierowania sądu; Uгода zatwierdzona przez sąd, a zawarta przed mediatorem ma moc prawną ugody zawartej przed sądem, a zatem staje się tytułem wykonawczym po nadaniu jej klauzuli wykonalności (art. 183¹⁵k.p.c.).
2. Uгода nie zostanie zatwierdzona przez sąd w całości lub w części, jeżeli jest sprzeczna z prawem lub narusza dobre obyczaje albo zmierza do obejścia prawa albo gdy ugoda jest niezrozumiała lub zawiera sprzeczności. Wówczas proces sądowy jest kontynuowany.

6. KOSZTY MEDIACJI

Mediator ma prawo do wynagrodzenia i zwrotu wydatków związanych z przeprowadzeniem mediacji, chyba że wyraził zgodę na prowadzenie mediacji bez wynagrodzenia. Wynagrodzenie i zwrot wydatków obciążają strony i mediator pobiera je bezpośrednio od stron. Sąd ustala je i przyznaje mediatorowi tylko wówczas, gdy przynajmniej jedna ze stron skierowanych do mediacji przez sąd była zwolniona od kosztów sądowych w zakresie obejmującym należności mediatora, a pozostałe strony nie wypłaciły mediatorowi tych należności w całości.

W razie skierowania stron do mediacji przez Sąd, wynagrodzenie mediatora regulowane jest przepisami Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym z dnia 20 czerwca 2016 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 921), które stanowi, iż:

1. w sprawach o prawa majątkowe wynagrodzenie mediatora wynosi 1% wartości przedmiotu sporu, jednak

nie mniej niż 150 złotych i nie więcej niż 2000 złotych za całość postępowania mediacyjnego;

2. w sprawach o prawa majątkowe, w których wartości przedmiotu sporu nie da się ustalić, oraz w sprawach o prawa niemajątkowe wynagrodzenie mediatora za prowadzenie postępowania mediacyjnego wynosi za pierwsze posiedzenie 150 złotych, a za każde kolejne – 100 złotych, łącznie nie więcej niż 450 złotych.

Zwrotowi podlegają udokumentowane i niezbędne wydatki mediatora poniesione w związku z przeprowadzeniem mediacji na pokrycie kosztów:

1. przejazdów – w wysokości i na warunkach określonych w przepisach dotyczących wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w pań-

stwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej;

2. wynajmu pomieszczenia niezbędnego do przeprowadzenia posiedzenia mediacyjnego, w wysokości nieprzekraczającej 70 złotych za jedno posiedzenie;
3. korespondencji, w wysokości nieprzekraczającej 30 złotych.

W razie nieprzystąpienia stron do mediacji, mediatorowi przysługuje zwrot poniesionych wydatków w wysokości nieprzekraczającej 70 złotych.

Wynagrodzenie mediatora, będącego podatnikiem zobowiązanym do rozliczenia podatku od towarów i usług, podwyższa się wynagrodzenie oraz wydatki o obowiązującą stawkę podatku od towarów i usług przewidzianą dla tego rodzaju czynności w przepisach o podatku od towarów i usług.

W przypadku mediacji pozasądowej (umownej), wysokość wynagrodzenia mediatora i zwrot jego wydatków poniesionych w związku z przeprowadzeniem mediacji wynikają z cennika ośrodka mediacyjnego lub strony uzgadniają je razem z mediatorem przed rozpoczęciem mediacji

Ustawodawca przewidział dla stron które zawarły ugode przed mediatorem korzyści związane ze zwrotem opłat wniesionych do Sądu.

1. jeśli dojdzie do zawarcia ugody przed rozpoczęciem rozprawy, strona otrzyma zwrot 100% opłaty sądowej, którą zapłaciła wnosząc sprawę do sądu. (art. 79.1h ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Dz. U. 2005 Nr 167 poz. 1398 z dnia 28 lipca 2005 r.);

2. jeśli do zawarcia ugody przed mediatorem dojdzie na późniejszym etapie postępowania sądowego (po rozpoczęciu rozprawy), strona otrzyma zwrot 75% opłaty sądowej (art. 79.1e ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Dz. U. 2005 Nr 167 poz. 1398 z dnia 28 lipca 2005 r.).

W sprawach, w których powód przed wytoczeniem powództwa wzięty udział w mediacji prowadzonej na podstawie umowy o mediację zgodnie z ustawą z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego lub podjął próbę rozwiązania sporu przez złożenie wniosku o rozpatrzenie sporu przez właściwy sąd polubowny ustanowiony ustawą w celu rozpatrywania sporów konsumenckich albo wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie pozasądowego rozwiązania sporu konsumenckiego, opłata stała lub stosunkowa od pozwu podlega obniżeniu o dwie trzecie, nie więcej jednak niż o 400 złotych. (art. 13e ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Dz. U. 2005 Nr 167 poz. 1398 z dnia 28 lipca 2005 r.)

Natomiast w art. 103 k.p.c. została przewidziana sankcja za nieuzasadnioną odmowę poddania się mediacji: – niezależnie od wyniku sprawy sąd może włożyć na stronę lub interwenienta obowiązek zwrotu kosztów, wywołanych ich niesumiennym lub oczywiście niewłaściwym postępowaniem. Ustawodawca wprowadzając ten przepis miał celu zdyscyplinowanie stron i skłonienie ich do podjęcia mediacji, która w wielu przypadkach pozwala na szybkie rozwiązanie konfliktu.

7.

PROTOKÓŁ Z MEDIACJI I ZATWIERDZENIE UGODY

Obowiązkiem mediatora jest sporządzenie **protokołu z mediacji**, bez względu na to czy mediacja miała charakter prywatny, czy toczyła się ze skierowania sądu. Przepis art. 183¹² k.p.c. określa to co powinno w protokole się znaleźć czyli miejsce i czas przeprowadzenia mediacji, imię, nazwisko lub nazwę stron i ich adresy + dane pełnomocników jeśli byli w mediacji, imię, nazwisko, adres mediatora oraz wynik mediacji.

W protokole z mediacji może znaleźć się tylko i wyłącznie informacja czy do zawarcia ugody doszło czy też nie. Nic więcej w tym zakresie znaleźć w protokole się nie może. Jest to ściśle związane z zasadą poufności mediacji. Występując jako pełnomocnicy w mediacji winniśmy zwracać szczególną uwagę, czy protokół czyni zadość powyższemu, a szczególnie czy nie zawiera informacji, których być w nim nie powinno.

8.

ZATWIERDZENIE UGODY

Warto zwrócić uwagę, iż ugoda zawarta przed mediatorem po jej zatwierdzeniu przez sąd ma moc prawną ugody zawartej przed sądem (art. 183¹⁵ §1 .kp.c.).

Ugoda zawarta przed mediatorem, którą zatwierdzono przez nadanie jej klauzuli wykonalności jest tytułem wykonawczym (art. 183¹⁵ §2 k.p.c.).

Jeśli ugoda nadaje się do wykonania w drodze egzekucji to zatwierdzenie następuje przez nadanie właśnie klauzuli wykonalności, jeśli nie, to sąd zatwierdza ugody postanowieniem.

Sąd odmówi zatwierdzenia ugody w całości lub w części, jeśli ugoda jest: sprzeczna z prawem, zmierza do obejścia prawa, jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, jest niezrozumiała lub zawiera sprzeczności.

Rozważając skutki zawarcia ugody przez klienta warto mieć na uwadze, iż w drodze mediacji można uzyskać znacznie szybciej niż w sądzie tytuł wykonawczy.



www.centrummediacji.nra.pl